KABAI ESZTER*

A szerzői jogi szabad felhasználás szabályozásának egyes kérdései

1. Bevezető

A jelen cikk megírására a felkérés azzal érkezett, hogy közös jogkezelésen dolgozó kollégaként vegyek részt Tomori Pál születésnapjának megünneplésében, amit – a szakmához illően – szakmai tárgyú cikk írásával tegyünk. Adott lehetett volna, hogy ezek közös jogkezelési tárgyú írások legyenek, de mivel Pál szerzői jogi munkássága ennél tágabb kört ölel fel, és szakmai közösségét a szerzői jog elméletét és gyakorlatát művelő jogászok alkotják, a témaválasztás sokkal általánosabb lett, mégpedig az, hogy mit gondolnak e kötet szerzői arról, hogy a hatályos szerzői jogi szabályozás egyes területein milyen aktuális, vagy kevésbé aktuális, de az évek során változtatásra, kisebb-nagyobb módosításra megérett kérdések azonosíthatóak. A jelen cikk szerzője a szakterületén eltöltött teljes szakmai életútja során különböző jelentőségű és típusú ügyekben dolgozott együtt Pállal, akivel így immár ez a szakmai kapcsolat 23 éve tart. E hosszú idő során az együttműködés metszéspontjai mindig a jogászi munka praktikus oldalán azonosíthatóak. Ezért bár a jelen írásban egy általánosabb témát, a szabad felhasználás szabályozását járom körül, a praktikus vetülettől jelen írás sem szakad el. Sőt, kifejezetten véleménycikk született, ezért előzetesen fel kell hívnia a szerzőnek arra a figyelmet, hogy jelen írás többféle, egyenként is nagyon alaposan kidolgozható problémát és szabályozási irányt vet fel, azonban egyiket sem tudományos alapossággal közelíti meg. Ezekben a szerző elfoglal egy szakmai álláspontot, szándéka azonban nem az, hogy azt egyetlen helyes és minden szempontból alátámasztott álláspontként tüntesse fel. A cél sokkal inkább szakmai párbeszéd, jó értelemben vett vita támasztása, hogy a végén abból valami értékesebb jöhessen létre. Ez Tomori Pálnak a szakmán belüli szerepére is reflektál: Pál számos olyan fórum, esemény fő szervezője, létrehozója,

---

* Az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület jogi igazgatója, 2002 óta dolgozik azon, hogy az Egyesület az általa érvényesített jogok és jogdíjak útján minden érintett jogosultnak megfelelő jövedelmet tudjon biztosítani.

amelyek célja az, hogy ilyen eszmecserék és végül azokból eredmények születhessenek. Felesleges hangsúlyozni, hogy milyen fontos egy szakmai közösség számára mind a vita, mind a vitafórumokat szervező kolléga szerepe.

2. Két általános kérdés

A szabad felhasználás átfogó szabályozása külön fejezetbe került az Szjt.[1] 1999-es, eredeti szövegében. A korábbi, 1969-es törvény[2] végrehajtási rendeletével kiegészítve[3] tartalmazott szabad felhasználási kivételeket. Ehhez képest az 1999-es Szjt. kódex jellegű szabályozás aspirációjával egyezően a IV. fejezetében 'A szabad felhasználás és a szerzői jog más korlátai' fejezetcím alatt egy 'Általános szabályok' és egy 'A szabad felhasználás esetei' alcímet hozott létre.[4]

Érdemes pár szót szólni a fejezetcímről is, amely szintén az 1969-es törvényre utal vissza, amelyben 'A szerzői jog korlátai' fejezetcím alatt kapott alcímként helyet a szabad felhasználás szabályozása.[5] Míg a korlátok említése dogmatikai szempontból helyes, megfontolandó, hogy az Szjt. hatályos IV. fejezete csak szabad felhasználási eseteket tartalmaz, míg a törvény más részeiben számos helyen történik szerzői jogi[6] 'korlát' szabályozása. Így a jelen írás első felvetéseként az a formai szempont rögzíthető, hogy helyes-e a hatályos IV. fejezet címe, amely más korlátokat is említ, azonban ilyen szabályozást végül nem tartalmaz, sőt a szabad felhasználásnak nem, vagy csak bizonyos esetben minősülő egyes korlátok utóbb külön alfejezetekbe kerültek (pl. árva mű felhasználása, kereskedelemi forgalomban nem elérhető mű felhasználása). Ugyanakkor a 'szerzői jogi korlát' definíciója a törvényben nem található meg (nem is

1 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról.

2 1969. évi III. törvény a szerzői jogról, hatályos volt 1999. augusztus 31-ig.

3 9/1969. (XII. 29.) MM rendelet, hatályos volt 1999. augusztus 31-ig.

4 Szjt. IV. fejezet.

5 1969. évi III. törvény a szerzői jogról, IV. fejezet.

6 A tanulmány végig a 'szerzői jog' kifejezést használja, és csak ott egészíti ezt ki a szomszédos jogokra utalással, ahol ennek elkülönült jelentőséget tulajdonít. Azért kell ezt hangsúlyozni, mert a szerző helyesnek tartja az Szjt.-nek azt a megközelítését, hogy a szabad felhasználásokról szóló fejezetben szabályozott kivételeket a szomszédos jogokra is azonos módon kell alkalmazni [Szjt. 83. § (2) bekezdés első mondat], és emiatt a szabad felhasználások tárgyalása során a megkülönböztetés jellemzően nem szükséges, de ez nem jelenti a szomszédos jogokról való megfeledkezést.

szükséges, ez így helyes), többféle szakirodalmi értelmezése adható, amelyek alapján a törvényben több helyen szétszórt szabályok is korlátnak tekinthetőek. A cím ebben az esetben pedig a jogalkalmazást sem segíti, mert a IV. fejezet szabályai klasszikusan kiterjesztően nem értelmezhetők.[7]

Az Szjt. hatályos IV. fejezetét helyesebb lenne tehát a szabad felhasználásra szűkíteni. Újabb kódexszerű jogalkotás vagy módosítás esetén pedig érdemes lehet megfontolni, hogy szükséges-e a szerzői jogi korlátoknak olyan klasszifikációját adni a törvényben, amely adott megoldásokat egy fogalom alatt 'korlátnak' tekint, jogpolitikai indokból (például hangsúlyozva ezeknek a szabályozási céloknak a kizárólagos jogokkal szembeni 'ellensúly' jellegét), ezzel a jogkereső közönség számára mintegy elfogadhatóbbá téve a kizárólagos jogok korlátozó jellegű szabályozását. Esetleg megfontolható az is, hogy szabályozási szempontból az így egy fogalom alá sorolt megoldások rendelkeznek-e olyan egységes jellegzetességgel, amely egy fölöttük álló átfogó, általános szabályt kialakítását is indokolttá tenne. A szerzőnek ilyen most nem jut eszébe. Megfontolásra lehet érdemes a kiterjesztő értelmezés tilalma, mint ilyen, de ez egyes jogintézmények kógens szabályozásánál nem bírna valódi többlettartalommal. Ha sem jogpolitikai, sem az általános szabályozás szükségessége nem indokolja a korlátok egy helyre gyűjtését, vagy szétszórt esetben is egy fogalom alá rendezését, akkor a jelen cikk szerzőjének álláspontja szerint csak annyit érdemes kimondani, hogy a szabad felhasználás esetei a szerzői jog korlátját jelentik, de nem indokolt ezekkel kapcsolatosan más, meg nem határozott korlátokra utalni.

A következő kérdés, amelyet e cikk felvet, de annak gazdag irodalmára tekintettel meg sem próbál majd a leírtakon túlmenően mélyebben körüljárni, az az általános szabályok között elhelyezett ún. háromlépcsős teszt kérdése, amelyet a jelen hatályos Szjt. kiegészít a 'tisztességesség' polgári jogi követelményével.[8] A háromlépcsős teszt, amely szerint a szerzői kizárólagos jog csak egyes különleges esetekben korlátozható, feltéve, hogy az nem sérelmes a mű rendes felhasználására, és nem sérti indokolatlanul a szerző jogos érdekeit, a kivételeket szabályozó nemzetközi szerzői jogi normák része 1967 óta,[9] és minden szabad felhasználási esetet szabályozó uniós

7 Szjt. 33. § (3) bekezdés.

8 Szjt. 33. § (2) bekezdés.

9 A Berni Uniós Egyezmény, amelynek Párizsban elfogadott módosított szövegét a magyar jogban az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről szóló 1975. évi 4. törvényerejű rendelet hirdette ki. Analóg szabályozást tartalmaz még a TRIPS-egyezmény 13.

jogi instrumentumban[10] is megtalálható. A háromlépcsős tesztnek gazdag jogirodalma van, amely hangsúlyozza a teszt gyorsan változó körülmények között is érvényesülő kiegyenlítő szerepét abban, hogy a szabad felhasználási eseteket az azok által védett alkotmányos, emberi jogi érdekre tekintettel, de a szerzői kizárólagos vagyoni jogok biztosításával egyensúlyban lehessen meghatározni.[11]

A szabad felhasználási esetek kialakításánál betöltött szerepe mellett azonban a háromlépcsős teszt, illetve annak a tisztességesség követelményével kiegészített változatának Szjt.-be foglalása legalább két szempontból megkérdőjelezhető. Az egyik ilyen szempont az, hogy a kellően részletesen meghatározott és kiterjesztően nem értelmezhető szabad felhasználási eseteket szükséges-e ilyen általános feltételek mellett látszólagosan szűkíteni (tehát, ha egy felhasználás megfelel minden, az adott szabad felhasználásra meghatározott feltételnek, azonban nem tisztességes, vagy kimutathatóan sérelmes a mű rendes felhasználására, akkor ez egy egyedi esetben kizárná a szabad felhasználássá minősítést). Jelen cikk szerzője szerint – mivel semmi sem utal arra, hogy az Szjt. 33. § (2) bekezdésének címzettje ne a jogalkalmazó lenne, illetve azt ne kellene általános elvként a jelen szabályozás mellett egyedi jogalkalmazás során figyelembe venni, értelmezni és alkalmazni –, a háromlépcsős teszt vagy a tisztesség követelményének az alkalmazása az egyedi esetekben jogbizonytalanságot eredményez, és a szabad felhasználási esetek egyenetlen értékelését eredményezi. Más szóval, ahol a háromlépcsős teszt vagy a tisztesség követelményének az alkalmazására lenne szükség, azok az esetek a jogalkotás beavatkozását teszik szükségessé, mert bírói jogalkalmazásban még ennek értékelésével sem érhető el olyan állapot, amely végül a jogosulti és a felhasználói érdekek megfelelő kiegyenlítésére vezetne. A szabad felhasználási esetek belső jogi értelmezése ezeket nem tekinti a felhasználókat illető alanyi jogoknak. Az egyes eseteket azonban európai jogharmonizációs kötelezettségek

cikke is, amelyet az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről szóló 1998. évi IX. törvény C) melléklete hirdetett ki.

10 Pl. az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról (InfoSoc-irányelv) 5. cikk (5) bekezdése; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról (CDSM-irányelv) 6. preambulumbekezdése.

11 Pl. Martin Senftleben: *Copyright, Limitations and the Three-Step Test.* Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2004; Grad-Gyenge Anikó: *Szerzői jogi korlátozások és a szerzői jog emberi jogi háttere.* Budapest, HVG-ORAC, 2010.

határozzák meg, és az európai uniós bírósági gyakorlat, illetve jogalkotás is egyes szabad felhasználási eseteket alanyi jogként kezel.[12] Ha amúgy egy ilyen szabad felhasználási eset átültetése megfelelt az uniós jognak, és a felhasználó az így meghatározott követelményeket teljesíti, helye van-e egyedi jogvitás esetben annak, hogy azt a háromlépcsős teszt, vagy még inkább a tisztesség követelménye alapján felülvizsgáljuk és a felhasználó alanyi jogát szűkebb körben vonjuk meg? Jelen cikk írója véleménye szerint ennek nincs helye. Ez pedig így arra vezetne, hogy egyes szabad felhasználási eseteknél lehetne, másoknál pedig nem lehetne alkalmazni az Szjt.-be foglalt általános korlátot jelentő szabályt. Ilyen alkalmazást azonban a normaszöveg nem támogat, ezért az túlságosan közvetett és erőltetett jogértelmezést kívánna meg. A hazai jogalkalmazásban indokoltabb lenne egyes esetek értékelésénél a polgári jogi alapelvekhez visszanyúlni, ha ilyenre lenne szükség. Ez egyben azt is jobban kifejezné, hogy az Szjt. szabályozási háttere és alapja a polgári jog, így a Ptk.[13] Ilyen módon a tisztesség követelményének a polgári jogi szabályok útján történő alkalmazása is hasonló, és a szabad felhasználási esetkörök alkalmazhatóságát kiszámíthatóbbá tevő megoldás lehetne.

A háromlépcsős teszt nemzeti jog részeként történő alkalmazásával kapcsolatos további kérdést vet fel az a tény, hogy ez a szabad felhasználások általános háttérszabályaként az európai irányelvek részét is képezi. Ez pedig azt jelenti, hogy az Európai Unió Bíróságának (EUB) gyakorlata szerint a szabályok értelmezése a közösségi jog részeként egységes, és az EUB-nak fenntartott kell, hogy legyen. Az EUB értelmezheti az irányelvi rendelkezés közvetlen hatályát is, az irányelvi szabályok azonban jellemzően

---

12 Lásd erről: Gyertyánfy Péter (szerk.) – Legeza Dénes (szerk.-lektor): *Nagykommentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez [Nagykommentár]*. Wolters Kluwer Jogtár, a 33. § (2) bekezdéséhez fűzött magyarázat.

13 A Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény. A cikk szerzője pártolná, ha a szerzői jogi gondolkodásban és jogalkalmazásban jobban megjelenne a jogterület polgári jogi háttere, így például az alapelvek alkalmazása – ez a jogalkalmazást gazdagítaná. Noha a polgári jogi alapelvek (bevezető rendelkezések) alkalmazását az Szjt. 3. §-a és a Ptk. 2:55. §-a egyaránt lehetővé teszi, mégsem mindennapos gyakorlat a konkrét magatartások polgári jogi alapelvekkel való összevetése. Van azért kivétel: A BDT2008. 1756. szerint nem minősül visszaélésszerű joggyakorlásnak, ha a szerző az építészeti alkotás mint szerzői jogi védelem alatt álló mű jogosulatlan megváltoztatása esetén az utólag kért hozzájárulását megtagadja. Ezért a szerző jognyilatkozata bírósági ítélettel nem pótolható. A BH2005. 427. szerint a tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az építményhez fűződő szerzői joga megsértését (1959. évi IV. törvény 99. §; 1969. évi III. tv. 44. §).

horizontális közvetlen hatállyal nem bírnak.[14] A háromlépcsős teszt irányelvekben megtalálható szabálya pedig olyan jellegű, amelynek közvetlen horizontális hatályát az EUB gyakorlata alapján minden bizonnyal később sem fogják megállapítani. Az EUB a háromlépcsős teszt szabályára az adott szabad felhasználási esetkör értelmezését vezeti csak vissza.[15] Ezért ha egy olyan esetben lenne szükség a háromlépcsős teszt alkalmazására egyedi jogvitában, amelyben a kérdéses szabad felhasználási esetkör szabályozása valamely irányelvi szabályon alapul, akkor szükséges lenne ebben – ha ilyen értelmezés korábban nem történt – az EUB elé utalni a kérdést. Az Szjt.-be foglalt szabály alkalmazására ekkor azonban nincs szükség, mivel az EUB ilyenkor a konkrét irányelvi kivétel összevetését az irányelvbe foglalt általános keretet adó szabállyal veti össze. Ebből az következik, hogy egy olyan államban, ahol nincsen az európai uniós joghoz hasonló rétege a jogi szabályozásnak, indokolható a nemzetközi egyezményekben szereplő teszt nemzeti szabályozásba foglalása (ilyen volt az 1999-ben elfogadott Szjt.), egy uniós tagállam esetében azonban ezt az uniós jogi megjelenésre tekintettel szükséges felülvizsgálni.

Érdemes ezzel kapcsolatosan arra is pár pillantást vetni, hogy hogyan alakult az Szjt. 33. § (2) bekezdésének az élete a magyar bíróságok jogalkalmazásában. Az anonim

---

14 Van azért kivétel ez alól is, azonban az inkább a vertikális közvetlen hatály alkalmazására utal, lásd: Reprobel CV kontra Copaco Belgium NV, C-230/23. sz. ügy (ECLI:EU:C:2024:951):

„1) Az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját a következőképpen kell értelmezni: a valamely tagállam által e rendelkezések alapján megállapított méltányos díjazás beszedésével és felosztásával megbízott szervvel szemben magánszemély a nemzeti bíróság előtt hivatkozhat arra, hogy az e díjakat előíró nemzeti szabályozás ellentétes az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezéseivel, ha az ilyen szerv e közérdekű feladat ellátásához a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest túlságosan széles hatáskörökkel rendelkezik.

2) A 2001/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontját a következőképpen kell értelmezni: annak közvetlen hatálya van, és így e rendelkezés helyes átültetésének hiányában valamely magánszemély hivatkozhat rá annak érdekében, hogy megakadályozza az említett rendelkezés megsértésével kiszabott, méltányos díjazás címén járó díj megfizetésére őt kötelező nemzeti szabályok alkalmazását."

15 Pl. ACI Adam és társai kontra Stichting de Thuiskopie és Stichting Onderhandelingen Thuiskopie vergoeding, C-435/12. sz. ügy, ECLI:EU:C:2014:254.

formában közzétett bírósági határozatok[16] között – jogszabályhelyre keresésre – 11 bírósági ügyet találunk, amelyben ezt a jogszabályhelyet említik, azonban az Szjt. hivatkozott rendelkezését a szabad felhasználási esetkör finomhangolására egyik ügyben sem alkalmazták. Sokkal inkább jelenik meg a hivatkozása egyértelmű vagyoni jogot érintő cselekmények esetében, ahol a szabad felhasználásra utalás szóba sem kerül. A háromlépcsős tesztet egyes esetekben csak említik, hogy erre tekintettel sem lehet az adott cselekmény minősítése olyan, ami a szerző vagyoni jogán kívül esik, vagyis mivel engedély nélküli, sérelmes a mű rendes felhasználására, stb. Ez a háromlépcsős teszt nyilvánvalóan diszfunkcionális hivatkozása, mivel a vagyoni jog megsértésének szabad felhasználásra utaló alátámasztására biztosan nincs szükség. A bírói gyakorlat további vizsgálata a kérdés továbbgondolása esetén szükséges, azonban a jelen cikk szerzőjében az a vélemény alakult ki erről, hogy a hazai bírói jogalkalmazásban az Szjt. 33. § (2) bekezdése alkalmazásának nincs valódi gyakorlata, inkább csak egy tartalommal nem bíró hivatkozásként működik, amely így gyakorlati szempontból neutrális, elvi szempontból hibás jelenségnek tekinthető.

3. Két különös kérdés

A jelen írás véleménycikk-jellegéből adódóan a cikk szerzője felhatalmazva érzi magát arra, hogy ne csak az általános-különös jogi terminológia szerint vessen fel egyedi – különös – szabad felhasználási esetekre vonatkozó meglátásokat, hanem esetleg olyan ötleteket is leírjon, amelyek tényleg különösnek hatnak az olvasó számára. A felvetett kérdések kidolgozottsága azonban szintén nem alapos, könnyen megeshet, hogy az egyik szakértő olvasó kolléga azonnal tud mondani egy olyan forrást, amely a felvetést alaposabban körül járta már, netán el is vetette.

Az előző részben a cikk írója amellett érvelt, hogy az ún. háromlépcsős teszt Szjt.-be foglalására már nem lenne szükség, és nem indokolt a bírói jogalkalmazásra bízni azt sem, hogy ezt értelmezze és alkalmazza egyedi szabad felhasználás tárgyú ügyekben (eltekintve attól, hogy ezek bírói gyakorlata nem is igazán gazdag hazánkban). A jelen fejezet pedig olyan eseteket fog felvázolni, amelyekben adott felhasználási esetkör finomhangolására van szükség, és ebben lenne tere annak, hogy a jogalkotó ezt a finomhangolást többek között a háromlépcsős tesztre tekintettel, annak értel-

16 https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok, jogszabályhelyre kereséssel az Szjt. 33. § (2) bekezdésének az említése, a keresés dátuma 2025. április 12.

mezésével is végezze el.[17] Meg kell azt is jegyezni, hogy a szerzői jogi jogalkalmazás területén jelentős a Szerzői Jogi Szakértő Testület (Testület vagy SZJSZT) szerepe. A Testület szakvéleményeiben azonban akkor is tudna a háromlépcsős tesztre mint a jogértelmezés egyik eszközére utalni, ha az a hazai jogban közvetlenül nem jelenne meg.

Az ACI Adam-döntés[18] legalábbis az EU tagállamokban határozott pontot tett annak a vitának a végére, hogy a magáncélú másolatkészítés szabad felhasználásának a kivétele alkalmazhatóe akkor, ha a másolat forrása jogellenes – azaz ahhoz a felhasználáshoz, amely alapján a másolatkészítő a védett tartalomhoz hozzáfér, a jogosult vagy jogosultak nem adtak engedélyt. A forrás kérdését a fájlcsere-hálózatokból történő filmletöltések és az ezzel kapcsolatos erőteljes filmelőállítói fellépés hozta felszínre.[19] Ezek az előzmények összegyűjtve olvashatóak a 17/2006. számú SZJSZT szakvélemény mellékleteiben.[20] Az ACI Adam-döntés – vagyis az az eset, amely az uniós jog értelmezésének a tárgyában végülis az Európai Unió Bírósága elé is eljutott – azonban már nem egy jogellenes forrásból készített másolatkészítéssel kapcsolatos tényállás (azaz, hogy a másolat készítője felel-e a jogsértésért vagy hivatkozhat a szabad felhasználás kivételére) volt, hanem az ún. magánmásolási díjfizetéssel kapcsolatos kérdés, tehát az, hogy annak, aki a magánmásolási díjigény kötelezettje, fennáll-e a díjfizetési kötelezettsége olyan esetekre tekintettel is, amelyben a másolatkészítés forrása jogellenes. A döntéssel az EUB talán túlságosan határozott pontot tett a kérdésre adott válasz végére, amikor az InfoSoc-irányelv 5. cikk (5) bekezdésébe foglalt háromlépcsős tesztre utalással az Irányelv magánmásolási kivételre vonatkozó szabályát úgy értelmezte, hogy

> „[az InfoSoc] irányelv 5. cikke (5) bekezdésével összefüggésben értelmezett (2) bekezdésének *b)* pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, mely nem

17 Így vállalva annak a kockázatát, hogy egy-egy irányelvi szabályt nem mechanikusan, hanem értelmezve átültetve esetlegesen annak a hazai harmonizációja hosszabb távon kifogásolható. A kockázat mellett ez minden szempontból jogfejlesztő hatású lehet, amely jogfejlesztő jellege a hazai szerzői jogi szakmának nagyon sokáig megvolt.

18 ACI Adam-döntés (15. lj.).

19 Ez a fajta jogellenes felhasználási forma jelenleg is létezik, de üzleti jelentősége a filmes streamingszolgáltatások elterjedésével jelentősen elhalványult.

20 SZJSZT 17/2006. sz. szakvélemény.

tesz különbséget azon esetek között, amelyekben a magáncélú többszörözésre jogszerű forrásból, illetve amelyekben jogellenes forrásból került sor."[21]

Erre tekintettel a hazai jogalkotó az Szjt. 35. § (1) bekezdését kiegészítette azzal a feltétellel, hogy a magáncélú másolatkészítés csak akkor alkalmazható, ha a másolatot készítő személy „a felhasználással érintett műhöz jogszerűen fért hozzá."[22]

Az Szjt. 35. § (1) bekezdésének ilyen megfogalmazásával azonban számos probléma azonosítható. Egyrészt az átültetés szövege nyelvtani értelmezése egyáltalán nem vezet arra, hogy a mű hozzáférhetővé tétele, azaz a másolatkészítés forrása lenne jogellenes, hanem a magánmásoló hozzáférési cselekményére vonatkozóan állítja fel a 'jogszerűség' követelményét. A magánmásolást végző személy 'hozzáférése', amely a másolatkészítést megelőző cselekmény, azonban nem szerzői jogi felhasználás, hanem e személy fogyasztói minőségében történő áruvásárlása vagy szolgáltatásigénybevétele. E magatartás jogellenességének a megállapítása pedig nem a szerzői jog körében, hanem fogyasztóvédelmi, polgári jogi, elektronikus kereskedelmi szabályok alapján történhet. Természetesen egy ilyen értelmezés az egyedi jogalkalmazási esetekben a fogyasztó, majd később magánmásolatot készítő személy felelősségét jelentősen eliminálja, azonban ez sem a szabály elméleti, sem uniós gyakorlati hátteréből nem következik, és feltehetően a jogalkotó akaratát sem tükrözi. A módosított szabály hazai bírói gyakorlata ugyanakkor még nem ismert.[23]

Ha a nyelvtani értelmezésen túllépünk, és az ACI Adam-ügyben elfoglalt, valamint a jogirodalmi forrásokban tükröződő értelmezés alapján azt a tartalmat tulajdonítjuk a szabálynak, hogy a magánmásolás feltétele az, hogy annak a forrása (ez felel ebben az értelmezésben meg a szövegben a 'fért hozzá' kifejezésnek, azaz az a 'hely', ahonnan a tartalom a magánmásolatot készíteni készülő személy számára elérhető) legyen

---

21 Az ACI Adam-döntés (15. lj.) rendelkező része (1) bekezdés.

22 Szjt. 35. § (1) bekezdése, módosította a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvény 9. § (1) bekezdése. A módosító törvény végső előterjesztői indokolása utal arra, hogy a rendelkezés célja az ACI Adam-döntésben foglalt követelmény átvezetése a hazai jogba, amely megfelelő jogértelmezésnek már az SZJSZT 17/2006. sz. szakvéleménye megalapozott.

23 Az Szjt. 2021. június 1-től hatályos 35. § (1) bekezdését még egyetlen közzétett bírósági határozat sem hivatkozza: https://eakta.birosag.hu/anonimizalt-hatarozatok, jogszabályhelyre kereséssel az Szjt. 2021. június 1-től hatályos 35. § (1) bekezdésének az említése, a keresés dátuma 2025. április 12.

jogszerű, a szabály túlságosan egyszerű. Egy ilyen megközelítés számos olyan esetben – elvileg, hiszen gyakorlati alkalmazása még nem ismert – jogértelmezési akrobatikára kényszerítené a jogalkalmazót, ha az nem akar a szabad felhasználás köréből olyan eseteket kizárni, amelyeket nem indokolt, más megközelítésben, amelyek kizárása éppen a magánmásolás, mint kivétel alapvető funkciójának betöltését veszélyeztetné, mert olyan másoltkészítéseket utalna a 'jogsértés' kategóriájába, amelyekkel a szerzői jog indokolatlanul és kiszámíthatatlanul avatkozik bele a másolatkészítők magánszférájába.

Már az SZJSZT 17/2006. sz. szakvéleményében megjelent az az elem, hogy szükséges-e a forrás jogellenessége esetén vizsgálni a másolatkészítő tudatállapotát. Erre a szakvélemény azt a választ adja, hogy igen, de ezt majd a jogvita jellege és az arra vonatkozó szabályok alkalmazása megoldja, így erre majd a büntetőjog vagy a polgári jog ad választ.[24] Ez a szakvélemény tárgya és terjedelme tekintetében rendben lévő megállapítás, viszont abban az esetben, amikor az ACI Adam-döntés alapján jogalkotás következett, ez olyan terhet is rótt volna a jogalkotóra, hogy ennek a megvalósulását az egyes jogágakban megvizsgálja. A büntetőjogi tényállás esetében ezt annak a szándékos alakzata megoldja – ilyenkor a szándéknak nyilván nem a másolatkészítésre, hanem a másolat adott feltétellel, azaz jogellenes forrásból történő elkészítésére kell kiterjednie. A büntetőjog esetében a jogalkotó azonban még ezen is túlment, és adott értékhatár alatt nem rendeli büntetni még a szándékos jogellenes többszörözést sem, beletérve ebbe azt a többszörözést is, amelyik a forrás feltételének nemteljesítése miatt esne ki a szabad felhasználási kivétel hatálya alól.[25]

---

24 SZJSZT 17/2006. sz. szakvélemény 40. bekezdése: „40. (A másolók tudatállapotának a kérdése.) A jogellenes forrásból történő magáncélú másolás következményeinek vizsgálatánál néha érvként merül fel az, hogy az ilyen másolást azért kell mégis megengedni, mert a magánszemélyek nem lehetnek tisztában, mely forrás jogellenes, mely forrás jogszerű. Az eljáró tanács ezt az érvet nem látja megalapozottnak. Nyilván nem kerülhet sor sem a polgári, sem esetleg a büntetőjogi következmények alkalmazásáról olyankor, amikor jóhiszemű eljárásról van szó, és az érintett jogágak szankciórendszerében figyelembe veendő tudattartalmak és egyéb feltételek (mint a szándékosság, gondatlanság vagy az adott helyzetben való általános elvárhatóság) nem állapíthatók meg. Amikor viszont megállapíthatók, és esély, lehetőség van a szankciók alkalmazására – ennek a gyakorlati nehézségei közismertek, de nem korlátlanok – nincs ok azok kizárására."

25 A Btk. 385. § (5) bekezdése, amelyet nem a szerzői jogban a magánmásolás, jogellenes forrás körüli elméleti fejlemények, hanem a kisértékű online szerzői jogsértések (legyen az letöltés vagy feltöltés) dekriminalizálásának igénye hívott létre.

A polgári jogi felelősség szempontjából azonban a helyzet nem ilyen jó és nem is ilyen egyszerű. Ugyan az Szjt.-ben nem szabályozott kérdésekben a Ptk.-t szükséges alkalmazni, de az Szjt. ezzel együtt a Ptk.-hoz képest speciális szabályozásnak minősül.[26] Vagyis ennek megfelelően, ha az Szjt. rendelkezik egy felelősségi alakzatról, akkor a Ptk. felelősségre vonatkozó előírása (így az általában elvárható magatartás mércéje[27] is) csak akkor alkalmazható, ha arra az Szjt. utal, vagy nem tartalmaz olyan szabályozási megoldást, amely annak az alkalmazását kizárná. Azt is lehetne gondolni, hogy itt a cikk írója ellentmondásba került önmagával, mert korábban amellett érvelt, hogy a Ptk. tisztességre vonatkozó követelményét akkor is alkalmazni lehetne a szabad felhasználások egyes megvalósult tényállásainak az értékelésére, ha azt az Szjt. 33. § (2) bekezdése nem tartalmazná. Ilyen ellentmondás azonban nem áll fenn: az Szjt. semmilyen szabályt nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az, aki a szabad felhasználási kivétellel él, köteles-e bármilyen felelősségi normának megfelelni. Az Szjt. csak azt mondja, hogy a szabad felhasználás esetében a felhasználás díjtalan és ahhoz nem kell a szerző engedélye, de nem határozza meg, hogy a szabad felhasználást megvalósító cselekményt amúgy milyen magatartási elvárások mentén kell megvalósítani. Tehát, amíg a kivétel hatálya alá nem tartozó és nem engedélyezett felhasználási cselekményhez az Szjt. objektív felelősséget társít, addig nem ad a szabad felhasználási kivétel hatálya alá tartozó esetekben objektív 'felelőtlenséget' a kedvezményezettnek.

Ebből az következik, hogy ha a jogalkotó nem szabályozta volna azt, hogy a magánmásolás feltétele a hozzáférés (forrás) jogszerűsége, akkor a joggyakorlat alkalmazni tudta volna a Ptk. alapelvi szintű felelősségre vonatkozó elvárásait a másolatkészítő személyekkel szemben. Mert ebben az esetben a magatartásuk a szabad felhasználási cselekmény, amelynek tudatállapoti feltételeit az Szjt. nem szabályozza. Így a jóhiszeműség és tisztesség követelménye[28] vagy a joggal való visszaélés tilalma[29] is felhívható lett volna egyes kirívó esetek minősítésére, és annak a kimondására, hogy emiatt a kedvezményezett nem hivatkozhat a szabad felhasználás kivételére. Ez a megoldás az ACI Adam-döntésben foglalt jogértelmezést követően már nyilvánvalóan nem lett volna tartható. Ugyanakkor, ha az Szjt. egy szabad felhasználást meghatározó feltételének nem felel meg egy magatartás, az az Szjt. keretein belül valósít meg jogsértést,

26 Szjt. 3. § (1) bekezdés.

27 Ptk. 1:4. §.

28 Ptk. 1:3. § (1) bekezdés.

29 Ptk. 1:5. § (1) bekezdés.

amelyre pedig az Szjt. szerzői jog megsértésének polgári jogi jogkövetkezményeit kell alkalmazni. Ez a szabályrendszer pedig a hazai szerzői jogban egyértelműen az objektív felelősség elvén alapul (a tartalommegosztó szolgáltatók felhasználási magatartásait kivéve), tehát egy jogsértő magatartás esetében (legyen az egy szabad felhasználási kivételnek való meg nem felelés miatti jogsértő magatartás) nem lehet a Ptk. említett szabályait, tehát például azt felhívni, hogy a cselekményt megvalósító magatartás amúgy az általában elvárhatóság követelményének megfelelt. Ahhoz tehát, hogy kizárjuk azoknak a felelősségét (illetve azok is élhessenek a magánmásolás kivételével), akik a tőlük adott helyzetben általában elvárható, jóhiszemű és tisztességes magatartást tanúsítva készítenek magánmásolatot jogellenes forrásból (mert például a forrás érzékelhetővé tételéhez vezető magatartás jogellenességének felismerhetősége kívül esik azon a magatartáson, amely tőlük az adott helyzetben általában elvárható), olyan, az Szjt.-e foglalt szabály lenne szükséges, amely ezt lehetővé teszi.

Ha ez nem így van – és most nem így szól a hatályos szabályozás –, akkor formálisan olyan magánmásolási cselekmények nem tartoznak a kivétel hatálya alá, amelyeknél a kivétel által védendő érdek pontosan ugyanaz és ugyanúgy kellene, hogy érvényesüljön, mint a minden tekintetben jogszerű forrásból készült másolatok esetén. Sem a jogellenes forrásból történő másolatkészítésre vonatkozó elméleti megfontolások, sem az ACI Adam-döntés nem jutott olyan következtetésre, hogy a szabad felhasználási kivétel érvényesülésének határát objektív felelősségi alakzat mentén kellene megvonni, vagy – más oldalról – a jogellenes forrásból történő, de felróhatóság nélküli másolási cselekmények szabad felhasználássá minősítése is a három lépcsős tesztbe ütközne.

A cikk szerzője szándékosan nem foglalkozik ennek a kérdésnek a magánmásolási díjigénnyel[30] való összefüggéseivel, azonban a magánmásolatot készítő személy felelőssége szempontjából utalni szükséges néhány olyan fejleményre a szerzői jogban, amely a jogellenes forrásból magánmásolatot készítő, de felróhatóság nélkül eljáró személy felelősségének objektív meghatározását legalábbis elvi szempontból kifogásolhatóvá teszi. A CDSM-irányelv nyomán a hazai jog is átültette a tartalommegosztó szolgáltatóra vonatkozó szabályokat. A tartalommegosztó szolgáltató szerzői jogi felhasználást végez, azonban felelőssége korántsem objektív: a jogsértések megakadályozására az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb

30 Szjt. 20–22. §.

gondosságot kell tanúsítania. Olyan szolgáltatók tartoznak ide, amelyek egész szerzői jogi iparág globális üzleti modelljét alakították és alakítják át.[31]

Hasonlóképpen, a szerzői jog által védett tartalmak szélesebb körben való megosztását elősegítő hiperlinkek elhelyezését az EUB a jogellenes, tehát a szerzői jogosult engedélye nélküli tartalomra mutató esetekben tudatállapoti feltételhez, rosszhiszeműséghez kötötte. E szerint a jogellenes tartalomra mutató linket „nem haszonszerzési célból" elhelyező személy felelőssége az ezúton történő nyilvánossághoz közvetítésért csak akkor áll fenn, ha „megállapításra kerül, hogy e személy tudta vagy tudnia kellett, hogy az általa elhelyezett hiperlink az interneten jogellenesen közzétett műhöz nyújt hozzáférést", azt úgy kell tekinteni, hogy e link elhelyezése „nyilvánossághoz közvetítés", illetve a jogellenes tartalomra hiperlinket haszonszerzési célból elhelyező személy felelőssége sem objektív abban az esetben, ha bizonyítani tudja, hogy nem bírt tudomással arról, hogy a link jogellenesen elérhető tartalomra mutat.[32]

Harmadik példaként az MI-rendelet[33] 53. cikk (1) bekezdés *c)* pontját és annak a végrehajtását lehet kiemelni, amely az általános MI-modell szolgáltatóinak írja elő, hogy „a szerzői és kapcsolódó jogokra vonatkozó uniós jognak való megfelelésre irányuló politikát kell bevezetniük, és különösen azért, hogy azonosítsák és betartsák az (EU) 2019/790 irányelv 4. cikkének (3) bekezdése szerint kifejezett jogfenntartást, többek között a legkorszerűbb technológiák révén." Ez összefoglalva magában foglalja azt a kötelezettséget is, hogy az MI-modell szolgáltatójának, amennyiben szerzői jogi többszörözési cselekményt végez (általában véve feltételezhető, hogy ilyet végez) az MI-modell betanítása során, hogyan kell arról meggyőződnie, hogy élhet-e az ezt lehetővé tevő szabad felhasználási kivétellel, vagy azt a jogosult jogfenntartása a számára kizárta, illetve hogyan tud olyan betanítási forrásokat elkerülni, amelyeknél a jogosulti kizárás azért sem állapítható meg, mert a tartalom jogellenes módon hozzáférhető. Az MI rendelet alapján kiadásra kerülő gyakorlati kódex jelen cikk írásakor ismert

31 Lásd a zeneiparra vonatkozóan a Google vagy Meta által nyújtott szolgáltatások hatását, függetlenül a szolgáltatók szerzői jogi felelősségétől (CDSM-irányelv, illetve korábban a C-682/18. és C-683/18. sz. egyesített ügyek, ECLI:EU:C:2021:503).

32 GS Media BV kontra Sanoma Media Netherlands BV és társai, C-160/15. sz. ügy, ECLI:EU:C:2016:644.

33 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet).

javaslata szerint a MI-modell szolgáltatójának egy olyan kötelezettséget irányoznának elő, amely szerint a valamely hatóság által jogsértőnek megjelölt forrásokat lenne csak szükséges a betanítás során elkerülnie.[34]

A CDSM-irányelv átültetése nyomán került be a magyar jogba a paródia és stílusutánzat (*pastiche*) kivételének a szabályozása. A CDSM-irányelv ennek az átültetését szűkebb körben követelte meg, a magyar jogalkotó azonban úgy döntött, hogy az InfoSoc-irányelv szerinti alternatív kivételt általános jelleggel ülteti át.[35] Ez a kivétel mind a hazai üzleti, mind a joggyakorlattól idegen. A CDSM-irányelv szabályának a kialakításakor a szabály kialakításának indoka és mérlegelt környezete a tartalommegosztó szolgáltatók szabályozása mellett az általuk közvetített elképzelhetetlen mértékű és rendkívül változatos tartalom kapcsán a tájékozódáshoz és a legfőképpen a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog érvényesülése volt, amelynek érdekében indokolt a szerzői jogosultak vagyoni – és ez esetben személyhez fűződő – jogainak korlátozása is.

A szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények felhasználása nélkül a művek, teljesítmények parodizálására vagy stílusuk utánzására a korábban hatályos szabályozás alapján is volt mód. Stílusutánzat esetén ez tekinthető most is a fő felhasználási formának: a stílus mímeléséhez nem szükséges az eredeti mű vagy teljesítmény semmilyen részének az átvétele, lemásolása, megváltoztatása, a stílust, stílusirányzatot pedig a szerzői jog nem védi. A paródia készítése esetén a parodistának sokkal nehezebb feladat a mű valamely részének megváltoztatott módon történő lemásolását elkerülni, de még ez sem elképzelhetetlen, azaz előállhat olyan eset is, amikor a paródia készítése sem valósít meg felhasználást, bár ez talán ritkább. A művek átdolgozását, szomszédos

34 Third Draft of the General-Purpose AI Code of Practice published, written by independent experts, Publication 11 March 2025, https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/third-draft-general-purpose-ai-code-practice-published-written-independent-experts; és Third Draft of the General-Purpose AI Code of Practice, Commitments by Providers of General-Purpose AI Models, Copyright Section, Measure I.2.2. b.): „[Signatories will] make reasonable efforts to exclude from their web-crawling Internet domains that make available to the public copyright-infringing content on a commercial scale and have no substantial legitimate uses ('piracy domains') and that are recognised as such by courts or public authorities in the European Union and the European Economic Area. A list of hyperlinks to relevant piracy domain lists issued by the relevant bodies in the European Union and the European Economic Area is to be made publicly available on an EU website."

35 Szjt. 34/A. § és a módosító jogszabály, a 2021. évi XXXVII. törvény végső előterjesztői indokolása, a 8. §-hoz fűzött indokolás.

jogi teljesítmények többszörözését igénylő paródiák esetében pedig a parodisták a szabad felhasználási kivétel bevezetéséig a megfelelő átdolgozási, többszörözési és a további, követő felhasználási módokra a megfelelő jogosultaktól megkérték, vagy meg kellett kérniük a megfelelő felhasználási engedélyeket.

Azt, hogy mi tekinthető az új kivétel alapján szabad felhasználásnak, a bírói gyakorlat fogja eldönteni, tekintettel a már ismert uniós jogértelmezési gyakorlatra is. Ebben nyilvánvalóan a szélesebb, megengedőbb alkalmazás a véleménynyilvánítás szabadságának az érvényesülését, egy szűkebb, megszorítóbb értelmezés a szerzői jogosultakat védené. A jelen cikk szerzőjének véleménye szerint azzal, hogy a CDSM-irányelv egyértelműen a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülésével kötötte össze ezt a kivételt, és ezért annak alanyi jogosultság színezetét adta, illetve az egyéb nemzeti jogok és azok gyakorlatának vizsgálata alapján inkább az várható, hogy a paródia kivételének szélesebb értelmezése fog helyt, annak érdekében, hogy a kivétel a véleménynyilvánítás szabadságát ténylegesen támogassa. (A paródiakivétel átfogó értékelését magyar szakirodalmi forrás[36] is tartalmazza, ezért a jelen cikkben – a cikk műfajához is igazodóan – mélyebb elemzésbe ennek kapcsán a szerző nem bocsátkozik.)

Bármilyen irányba is mozdul el még ebben a hazai vagy az uniós bírói gyakorlat, a kivétel hatálya alá tartozó azon paródiák esetében, amelyek egy meglévő mű átdolgozásáról vagy teljesítmény többszörözéséről, és így ezek további követő felhasználásáról van szó, feltételezhető, hogy a paródiát megtestesítő származékos mű vagy szomszédos jogi teljesítmény olyan mértékben épül a korábbi alkotásra, illetve előadásra, hang- vagy filmfelvételre, amely alapján ez az alapul fekvő mű vagy teljesítmény a paródia lényegi alapját adja és az a közönség számára felismerhető (illetve célja a felismerhetőség), és egyes népszerű művek, teljesítmények éppen a paródia széles körű népszerűségét alapozzák meg, illetve szolgálják.

A kivétel alapja az, hogy a paródiát készítő személy véleményét kifejezhesse és a közönség ezt a véleményt megismerhesse. A kivétel bármilyen szerzői jogosulti érdek melletti szűkítése vagy feltétele ennek a célnak a megvalósulását nem zárhatja ki. Ezért az alapul fekvő mű vagy teljesítmény jogosultja a származékos alkotás, illetve teljesítmény felhasználását nem zárhatja ki és azt a paródia készítőjénél nem is kötheti olyan feltételekhez, amelyek a paródia létrehozását és közönséghez juttatását végső

36 Ujhelyi Dávid: *A paródiakivétel szükségessége és lehetséges keretrendszere a hazai szerzői jogban.* Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2021.

soron akár indirekt módon megakadályoznák. Ezzel párhuzamosan a szabályozás azt is lehetővé teszi, hogy a felhasznált mű, teljesítmény jogosultja a paródiától elhatárolódjon.

A szabályozás azonban nem oldja meg azt a problémát, hogy a szabad felhasználás útján létrejött műnek, teljesítménynek lehetnek olyan további felhasználásai, amelyeket egyrészt nem a paródia készítője valósít meg, másrészt e személy számára (mivel a felhasználás útján a létrejött mű és teljesítmény szerzői jogosultjává válik) vagyoni jogokat és azzal járó módon ezek hasznosítása nyomán bevételt keletkeztetnek. Mindezen eseteket sem a hazai, sem az uniós jogalkotó nem mérlegelte a háromlépcsős teszt fényében, annak ellenére, hogy egy, az eredeti mű vagy teljesítmény jogosultjának biztosítandó díjazás iránti igény a származékos mű vagy teljesítmény másodlagos és jövedelemszerzést biztosító felhasználásai esetén amellett, hogy a kivétel érvényesülését semmilyen formában nem gátolja, a kivételt tűrni köteles jogosult érdeksérelmét jelentősen csökkentené.

Milyen gyakorlati példák hozhatók erre? A paródia egy videóban jelenik meg, amely a tartalommegosztó platformon monetizált formában (azaz reklámok jelenhetnek meg a lejátszásakor) bevételt termel a paródia készítőjének, netán a készítő a sikeren felbuzdulva a videóra vonatkozó filmelőállítói jogait harmadik személyre ruházza, aki ezt a hasznosítást tovább folytatja. A videó azért népszerű, mert egy népszerű sláger felismerhető parodizálásán (átdolgozásán) alapul, benne még a sláger eredeti felvételének felismerhető hangmintái is szerepelnek. Ugyanezt a művet a parodista egy koncertszervező által szervezett koncertsorozaton előadja. A parodista ennek hatására mint előadóművész és szerző részesül díjazásban, a mű, illetve előadás olyan népszerű lesz, hogy más előadók is előadják saját koncertjeiken.

A javasolt díjazás iránti igény az eredeti jogosultakat csak akkor kellene, hogy megillesse, ha a paródia készítője a paródia felhasználásával jövedelmet szerez, vagy tőle független harmadik személy a paródia felhasználásával bevételt szerez. A díjigény érvényesítése a jogosult számára nem lenne kötelező, annak érdekében, hogy a paródiától való elhatárolódását ezúton is kifejezhesse. A díjigény érvényesítése érdekében a jogosult vagy képviselője elszámolást igényelhetne attól, aki a jövedelmet vagy bevételt megszerzi, és a díjigény mértéke ennek a törvényben meghatározott százalékos mértéke, vagy a parodista és az eredeti jogosult között, mindkét fél részről önkéntes megállapodásban rögzített díjmérték lenne. Az eredeti jogosult igényét a

szabályozás a paródiacélú felhasználás megakadályozására vagy megtiltására kizárná, arra az esetre is, ha a díjjal a kötelezett nem számol el vagy azt nem fizeti meg.

A javasolt új díjigény bevezetése feltehetően fokozná a paródia- és *pastiche*-kivétel jogosultak általi elfogadását – legalábbis azokét, akik a 'szabad' átdolgozás megtörténtét és a mű paródia- vagy *pastiche*-környezetbe helyezését nem kifogásolják – és ezzel a paródiakészítők jogvitás fenyegetettségét csökkentené. A cikk írójának álláspontja szerint a megoldás emiatt inkább fokozná a kivétel véleményszabadságot biztosító érvényesülését, mint azt látszólagosan egy korlátozott vagyoni jog visszavezetésével korlátozná.

4. Utószó

A szerzői jogi szabad felhasználás és még inkább a tágabb értelemben vett szerzői jogi korlátozások kimeríthetetlen témát adnak a jogterületet művelő gyakorlati és elméleti szakemberek számára cikkek, előadások, viták, beszélgetések folytatásához. Ez a cikk ezért egy óriási tengerben egy nagyon kicsi csepp csak, amit így szerény ajándékként Pálnak születésnapi köszöntésül masnival átkötve átnyújtok, kérve és kívánva, hogy szervezzen még sok-sok olyan eseményt, ahol e szakma művelői a kisebb-nagyobb cseppeket előadhatják és megvitathatják.